

Uitgaven van gemeenten stijgen in 2006 tot 43,5 miljard euro

W.J. den Dulk

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2006.
Bronvermelding is verplicht. Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan.

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2004–2005	= 2004 tot en met 2005
2004/2005	= het gemiddelde over de jaren 2004 tot en met 2005
2004/'05	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2004 en eindigend in 2005
2002/'03–2004/'05	= boekjaar enz., 2002/'03 tot en met 2004/'05

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

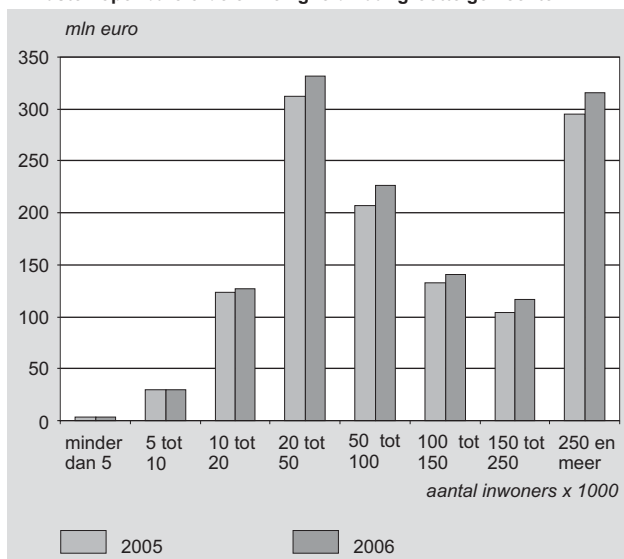
De uitgaven van gemeenten in 2006 worden begroot op 43,5 miljard euro. Dit is een toename van 1,2 miljard (2,8 procent) ten opzichte van 2005. De grootste toename is zichtbaar op het beleidsterrein ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. Deze groei wordt vooral veroorzaakt door meer bouwactiviteiten. Ook de baten uit bouwgrondexploitatie nemen toe, met 0,8 miljard euro. Mede door de invoering van de Wet Werk en Bijstand wordt ruim 0,3 miljard euro minder geraamd voor bijstandverlening. Daarnaast geven gemeenten door een verdergaande verzelfstandiging van gemeentelijke scholen bijna 0,3 miljard minder uit aan onderwijs.

Openbare orde en veiligheid: grote verschillen tussen gemeenten

De begrote uitgaven voor Openbare orde en Veiligheid stijgen in 2006 juist met 0,1 miljard euro tot bijna 1,3 miljard. De uitgaven met betrekking tot handhaving en preventie geven binnen dit beleidsterrein de grootste stijging te zien. Gemeenten met meer dan 100 duizend inwoners nemen van de uitgaven voor Openbare orde en Veiligheid bijna de helft voor hun rekening.

De begrote uitgaven voor gemeentelijke brandweertaken zijn sinds 2000 met 0,4 miljard euro toegenomen tot een totaal van

1. Lasten openbare orde en veiligheid naar grootte gemeente

Bron: CBS.

bijna 1,0 miljard in 2006. De belangrijkste reden hiervoor ligt waarschijnlijk in recente rampen, zoals de vuurwerkramp in Enschede

Tabel 1
Lasten, baten en saldo per hoofdfunctie, 2005 en 2006

	Lasten		Baten		Saldo		Mutatie		
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	Lasten	Baten	Saldo
	<i>miljoen euro</i>						<i>in % ten opzichte van 2005</i>		
Algemeen Bestuur	2 518	2 636	385	403	-2 132	-2 233	4,7	4,5	4,7
Openbare orde en veiligheid	1 209	1 292	162	186	-1 047	-1 106	6,9	14,6	5,7
Verkeer, vervoer en waterstaat	4 172	4 263	1 913	1 904	-2 259	-2 359	2,2	-0,5	4,4
Economische zaken	570	699	487	604	-82	-95	22,8	24,0	15,9
Onderwijs	4 800	4 537	2 914	2 579	-1 886	-1 957	-5,5	-11,5	3,8
Cultuur en recreatie	4 136	4 238	686	697	-3 449	-3 540	2,5	1,6	2,6
Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	12 648	12 397	8 557	8 270	-4 090	-4 127	-2,0	-3,4	0,9
Volksgesondheid en milieu	4 262	4 337	3 410	3 551	-852	-786	1,8	4,1	-7,7
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	6 428	7 055	5 842	6 622	-585	-433	9,8	13,4	-26,0
Totaal Financiering en algemene dekkingsmiddelen	1 609	2 089	17 417	18 195	15 808	16 106	29,8	4,5	1,9
Totaal lasten en baten	42 350	43 542	41 775	43 012	-575	-530	2,8	3,0	-7,8
Saldo voor bestemming	189	256	764	785	575	529	35,3	2,8	-8,0
Totaal voor bestemming	42 539	43 799	42 539	43 798	0	-1	3,0	3,0	

Tabel 2
Lasten, baten en saldo voor openbare orde en veiligheid, per grootteklasse, 2006

Inwoners	Openbare orde en veiligheid					
	Brandweer en rampenbestrijding			Overige openbare orde en veiligheid		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
	<i>euro per inwoner</i>					
250 000 en meer	87	15	-72	65	28	-37
150 000 tot 250 000	66	12	-55	17	7	-9
100 000 tot 150 000	72	15	-58	14	4	-10
50 000 tot 100 000	58	3	-55	20	2	-18
20 000 tot 50 000	46	2	-44	13	1	-11
10 000 tot 20 000	48	2	-46	11	1	-10
5 000 tot 10 000	56	2	-55	10	0	-10
minder dan 5 000	90	5	-84	14	1	-12
Nederland	58	6	-52	21	5	-15

en de brand in Volendam. Na deze rampen wordt door gemeenten veel geïnvesteerd in preventie.

De uitgaven voor overige taken op het gebied van openbare orde en veiligheid nemen met 12 procent toe tot een totaal van ruim 0,3 miljard euro. Onder overige openbare orde en veiligheid vallen onder andere de kosten voor criminaliteitspreventie, stadswachten en bureau HALT. Voor een deel worden deze uitgaven gefinancierd door een bijdrage van het Rijk.

De vier grootste gemeenten zijn samen goed voor 40 procent van de uitgaven die onder overige openbare orde en veiligheid vallen. Meer dan de helft hiervan komt voor rekening van de gemeente Rotterdam. Van het batentotaal van alle gemeenten neemt Rotterdam zelfs meer dan 50 procent in.

Gemiddeld begroten gemeenten een bedrag van 21 euro per inwoner voor deze taken. Voor de grote vier ligt dit op 65 euro per inwoner. Rotterdam spant de kroon met 148 euro per inwoner, ruim 7 maal het landelijk gemiddelde.

Uitgaven voor bijstandsverlening nemen af

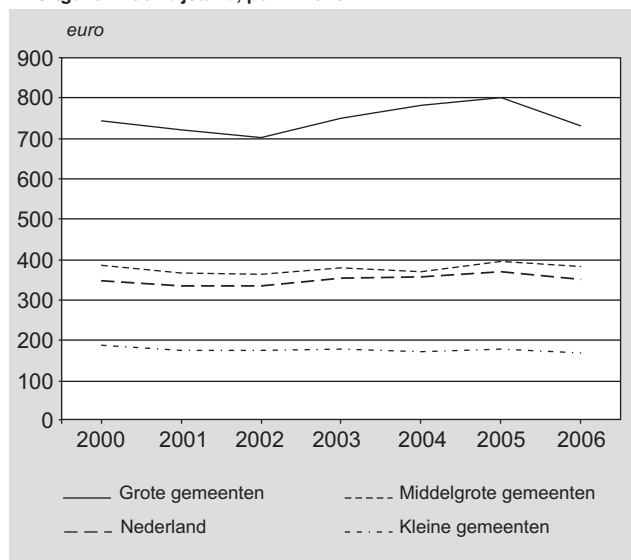
Gemeenten verwachten in 2006 minder aan bijstand uit te geven. Deze uitgaven dalen met 0,4 miljard tot een totaal van 5,7 miljard euro. Het is voor het eerst sinds 2001 dat er minder uitgaven aan bijstand worden geraamd. De uitkeringen in 2006 zijn daarmee weer terug op het niveau van 2003.

De daling in 2006 hangt samen met de aantrekkende werkgelegenheid. Daarnaast speelt de invoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB) in 2004 een rol. Gemeenten krijgen sindsdien een budget van het Rijk toegekend voor de gemeentelijke lasten van de bijstand. Alle gemeentelijke uitgaven die het budget te boven gaan, komen dan voor eigen rekening. Andersom is het ook mogelijk dat gemeenten geld overhouden aan de uitvoering van de bijstandstaak. In 2006 zijn er slechts 3 gemeenten die hogere baten dan lasten begroten bij de bijstand. Meest in het oog springend is daarbij de gemeente Den Haag, die een positief saldo van 14 euro per inwoner begroot op de bijstandsverlening. Dit is het gevolg van een andere methodiek van toekenning van het rijksbudget, die in 2006 ingaat.

Regionale uitkomsten voor bijstandsverlening zeer divers

Op regionaal niveau zijn grote verschillen zichtbaar. Omgerekend in euro per inwoner is er voor heel Nederland sprake van een lichte daling van de netto uitgaven voor bijstand. In 2005 begrootten gemeenten per saldo een uitgave van 50 euro per inwoner aan bijstand. In 2006 neemt dit af tot 48 euro netto per inwoner.

2. Uitgaven voor bijstand, per inwoner

Bron: CBS.

De Agglomeratie 's-Gravenhage en Groot-Amsterdam vertonen daarbij de sterkste verbetering met 30 respectievelijk 28 euro minder per inwoner. In Oost-Groningen en Overig Groningen wordt echter 21 respectievelijk 23 euro netto meer uitgegeven per inwoner. Dit komt doordat de geraamde opbrengsten relatief meer afnemen dan de uitgaven.

Steeds meer verzelfstandiging van openbare onderwijsinstellingen

De totale uitgaven van gemeenten voor onderwijs dalen in 2006 met bijna 0,3 miljard tot 4,5 miljard euro. Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt doordat gemeenten minder uitgeven aan het openbare onderwijs. Hierdoor dalen de totale begrote lasten voor openbaar onderwijs (exclusief onderwijshuisvesting) tot net onder de 2 miljard euro. De oorzaak voor deze daling is vooral het onderbrengen van gemeentelijke onderwijstaken in stichtingen. De gemeentelijke onderwijsinstellingen worden daarmee verzelfstandigd. In deze gemeenten worden de openbare scholen dan direct door het Rijk gefinancierd en niet meer via de gemeenten. Daardoor blijven de lasten en baten voor deze scholen buiten de gemeentelijke begroting.

Regionale verschillen bij verzelfstandiging

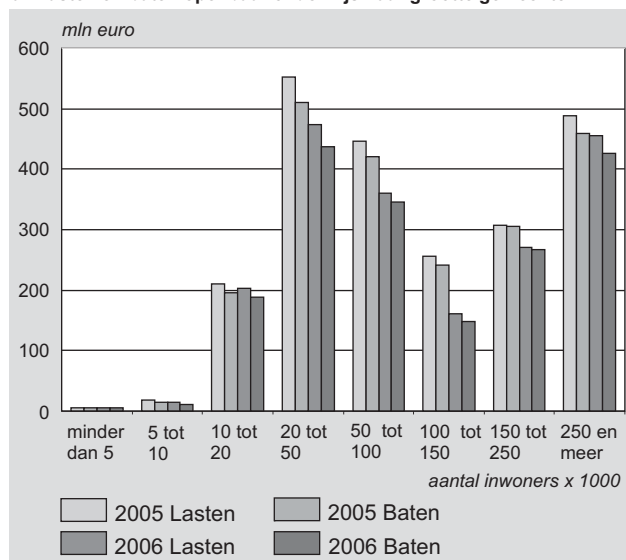
De grootste wijzigingen in de organisatie van het openbaar onderwijs doen zich voor in de grote gemeenten in de randstad. De regio's Utrecht, Groot-Rijnmond, Zaanstreek en Groot-Amsterdam zijn samen goed voor een afname van de lasten van 167 miljoen. Dat is bijna 50 procent van de totale afname. Opmerkelijk is dat in de Agglomeratie 's-Gravenhage juist een toename van de lasten begroot wordt (+19 miljoen euro). De oorzaak hiervan is dat de gemeente Den Haag gelden uit het Grote Steden Beleid inzet ten behoeve van het Gemeentelijk Onderwijs Achterstanden (GOA) beleid. Dit uit zich vooral in het voor- en vroegschoolse onderwijs.

Onderwijshuisvesting

Gemeenten ramen in 2006 een totaal bedrag van ruim 1,1 miljard euro aan uitgaven voor de huisvesting van onderwijsinstellingen. Het merendeel hiervan (0,6 miljard euro) wordt uitgegeven aan de huisvesting van het bijzondere, dat wil zeggen niet-openbare, onderwijs.

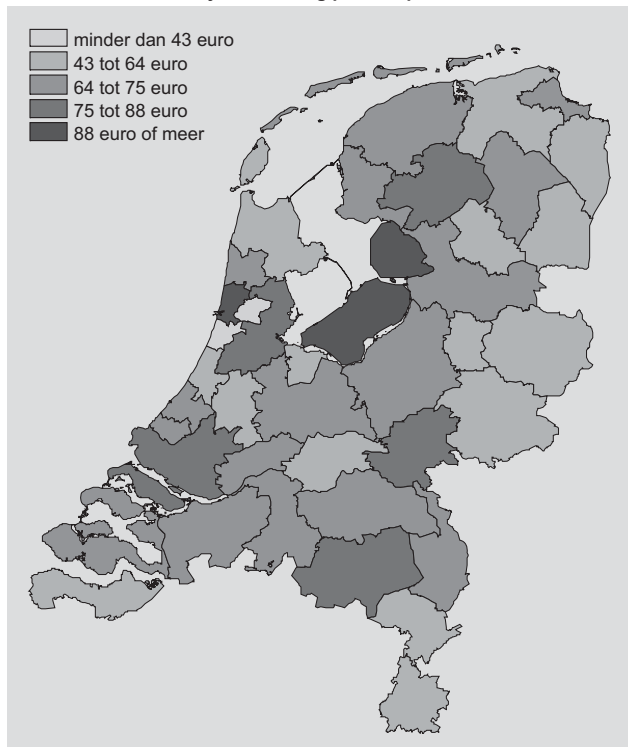
In veel gevallen is de gemeente de eigenaar van de schoolgebouwen, ook van de gebouwen waarin het bijzondere onderwijs is gehuisvest. De overige lasten, die verband houden met huisves-

3. Lasten en baten openbaar onderwijs naar grootte gemeente

Bron: CBS.

4. Kosten van onderwijshuisvesting per corop, 2006

Bron: CBS.

ting van het openbare onderwijs, zullen in 2006 toenemen tot bijna 0,5 miljard euro.

Omgerekend naar bedragen per inwoner is er sprake van een stijging van de lasten voor onderwijshuisvesting van gemiddeld 59 euro per inwoner in 2004 naar ruim 69 euro in 2006. Dit is een toename van 17 procent.

De uitgaven voor huisvesting van onderwijs zijn het hoogst in de regio's IJmond en Flevoland. Hier wordt gemiddeld ruim 100 euro per inwoner uitgegeven aan deze taak. De aangrenzende regio's Zaanstad en Agglomeratie Haarlem begroten per inwoner het minst aan uitgaven voor onderwijshuisvesting. De meerderheid van de regio's begroot tussen de 64 en 75 euro per inwoner voor deze activiteit.